

Miljöersättning för naturbetesskötsel 2023–2027

Vad kan man få ersättning för?

- Naturbeten på kulturmark, ängar, strandängar, hagmark och s.k. skärgårdsbeten.

Vad har ändrats i åtgärden från förra programperioden?

- Det som tidigare var uppdelat i miljöersättning för skötsel av kulturmark och naturbeten med höga naturvärden, har nu slagits ihop till en åtgärd. Ersättningsnivåerna som tidigare var 165 e/ha resp. 300 e/ha är nu 235 euro/ha. Ersättningen för riktade skötselåtgärder finns däremot kvar på samma sätt som tidigare.

Vad har ändrats i villkoren från förra programperioden?

- Villkoren är till stora delar samma som de var för miljöersättning för skötsel av kulturmarker.
- Ingen begränsning om tilläggsutfodring längre. Däremot får inte områden som används som utfodringsplats ingå i åtagandet och måste ritas bort från arealen när man gör stödansökan.

Vad ska du som söker om ersättning göra före ansökan?

- Ett basskifte som ingår i ett åtagande för naturbetesskötsel ska i sin helhet omfatta mark som uppfyller villkoren. Det går alltså inte längre att dela upp ett basskifte i flera jordskiften för att på så sätt dela bort mark som inte är stödduglig. I praktiken innebär detta att alla skiften som inte uppfyller detta måste gränskorrigeras eller delas. Delningen gör bäst i samband med övriga basskifteskorrigeringar.

Vilka är villkoren?

- 5-årigt åtagande
- Får vara trädbevuxet, men beståndet får inte vara dominerande och mellan de trädbevuxna delarna ska det förekomma öppna ljusare partier där det växer gräs- eller ängsväxter eller om det fråga om en björkhage.
- Djurtätheten ska vara minst 0,40 de/ha. Betetrycket ska motsvara foderproduktionen och -tillväxten.
- Djuren ska årligen beta på betet senast den 15 augusti och betet ska vara väl avbetat minst en gång före den 30 september. Betet får inte växa igen med sly och buskar.
- Uppgifter om antalet betesdjur och betesperiodens längd ska antecknas i beteskorten. Beteskorten hittas på landskapsregeringens webbplats.
- Ett enskilt bete får lämnas obetat en gång under åtagandeperioden, men då beviljas inte stöd för den obetade arealen.

- Handelsgödsel och kemiska växtskyddsmedel får inte användas och betet får heller inte bearbetas, planteras eller besås.

Stöd villkoren finns i sin helhet på landskapsregeringens webbplats <https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/arealstod-2023-2027/miljoersattning>.

Vad finns det för olika typer av naturbeten?

Naturbeten på kulturmark

Dessa marker har en lång historia och hyser ofta mycket höga kulturhistoriska värden. De innehåller ofta rikligt med spår från tidigare generationers jordbruk. Den flora och fauna som utvecklats under många års kontinuerlig hävd ingår som ett "levande fornminne i de kulturhistoriska värdena. Blommorna, gräsen, fjärilarna, träden, lavarna, skalbagarna, grodorna – alla är de en rest från äldre tidsepoker. Betecknade för naturbetesmarker är att de i modern tid inte utsatts för kultiverande åtgärder dvs i produktionshöjande syfte förbättrats med redskap, gödslats kalkats, stenröjts, dränerats eller såtts in med vallväxter. Eftersom ingen gödsel tillförts naturbetesmarkerna, är det just knappheten på växtnäring, framför allt kväve, som i kombination med traditionell och kontinuerlig skötsel givit så många växarter goda överlevnadsmöjligheter.

Skärgårdsbete

I skärgården kan betena bestå av en mosaikartad naturtyp med inslag av berghällar, strandpartier, buskmark och lågproduktiv naturskogsartad barrblandskog eller hällmarkstallskog, som inte har påverkats av skogsskötselåtgärder och som enligt tradition varit betad. Det kan dock nämnas att större områden som enbart domineras av kala berghällar och/eller enbuskar och där inte finns någon växtlighet som djuren kan beta inte kan godkännas som skärgårdsbete.

Skärgård
på Åland =
Brändö,
Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö

Strandängar

Ängarna vid havsstranden är öppna. Vegetationen består främst av låga ört- och gräsarter. Buskarna och träden är få till antalet. På ängarna kan finnas små vattenpölar och fläckar av saltmark. Växtligheten på ängarna vid havsstranden är naturlig eller har formats av slåtter och betesgång.

När betesgången upphör och stränderna blir övergödda försvinner ängsväxtligheten. Ängar förstörs också av strandbyggande och utdikning. Ängsvegetationen vid havsstränderna domineras av ört- och gräsväxter som bildar längsgående zoner på stranden. På grund av variationerna i markytan uppkommer ställvis fläckar av olika slags växtlighet. Zonindelningen och den fläckvisa växtligheten gör havsstrandängarna mycket artrika.

Under flyttningen och häckningstiden söker många vadarfåglar sin föda på de största strandängarna vid havet. På ängarna vid havsstranden lever många fjärilar, skalbaggar och andra ryggradslösa djur.

Lövängar

Lövängarna har formats av den traditionella boskapsskötseln.

Lövängarna har slagits eller använts som betesmark och trädens kvistar har brutits av och använts till foder åt djuren.

Lövängarna har både öppna och trädbevuxna delar. Särskilt på lundmark är artrikedomen

på lövängarna exceptionellt stor. På våren blommar sipporna, på sommaren de sällsynta orkidéerna och många klockväxter. Eftersom det finns träd på ängen trivs också många arter av skogsväxter i deras skugga.

På lövängen finns ett rekordstort antal insekter, snäckor, sniglar och djur som lever i jorden. Även fågelfaunan är riklig och artrik på lövängen. På de förvridna, murkna träden lever många mossor, lavar och tickor samt insekter.

Hagmark

Hagmarken innehåller ofta enstaka eller grupper av äldre lövträd.

Kännetecknande är ytor av välutbildad grässvål med konkurrenskänsliga arter. De ogödslade grässvålar har den särklassigt värdefullaste floran av kärlväxter och marksvampar. För de ogödslade gräsmarkerna finns en lång rad bra indikatorarter. Hävdbetingade växtsamhällen på torr mark klarar sig längre vid upphörd hävd än de på friska och fuktiga marker.

Några kärlväxtarter (ej signalarter) som indikerar ogödslade och hävdade gräsmarker är svinrot, ängsvädd, slåttergubbe, klasefibbla, sommarfibbla och ormrot.

Hage, björkhage och ekhage är några andra namn som i större eller mindre grad överlappar med biotoptypen.

Hur känner du igen ett bra naturbete?

- Det har någon gång använts som betesmark eller slåttermark
- Det har inte bearbetats på flera decennier
- Där växer ett blandat trädbestånd och mest lövträd
- Det är ett öppet eller halvöppet område med ängskaraktär
- Det producerar tillräckliga mängder foder under hela växtperioden
- Det är tryggt för djuren
- Det går lätt att gärda in och övervaka
- Det är tillräckligt stort för det betande djurslaget

Vilka områden är inte stödberättigade?

I stöd villkoren finns närmare beskrivet vilka områden som inte är stödberättigade. Här finns några bilder på områden som under åren underkänts som naturbete.

Skogsmark utan någon egentlig gräs/foderväxtlighet

Område enbart bestående av vass, berg och enbuskar

Matta med enbuskar

Bergs och enbuskdominerat. Ej mosaik.

För stor andel kalt bergsområde.

Igenväxt skogsmark utan gräs.

Här finns några förslag på webbplatser där du hittar mer information om naturbeten

<https://www.regeringen.ax/naringsliv-foretagande/lantbruk/arealstod-inom-lantbruket>

<https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/angs--och-betesmarker>

<https://www.ymparisto.fi/sv/node/156/mangfalden-av-naturtyper/naturtyper-enligt-naturvardslagen/lovangar>

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/oppaat-ja-esitteet/sv/guide_sjo--och-astrandangar-samt-oversvamningsangar.pdf

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/tuet-ja-rahoitus/oppaat-ja-esitteet/sv/guide_hagmarker-och-skogsbeten.pdf

På landskapsregeringens webbplats hittar du också presentationer med olika bilder på naturbeten.

